

YENİ EKONOMİK DÜZENİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ VE EKONOMİLERE SUNDUĞU FIRSATLAR: ADANA EKONOMİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Arş. Gör. Dr. A. Yılmaz ATA

Çukurova Üniversitesi

İİBF İktisat Böl.

atayil@cu.edu.tr

ÖZET

Son yıllarda dünyada ekonomik, sosyal ve teknoloji alanlarında yaşanan değişimler, yeni ekonomi kavramı ile açıklanmaktadır. Yeni ekonomi, bilgi temelli bir ekonomidir ve bilgi en önemli üretim faktörüdür. Bilgi ve iletişim sektörlerindeki değişim olarak yorumlanan yeni ekonomi kavramı, ekonomik gelişmeye ve verimliliğe etki bulunmaktadır. Yeni ekonomi bir taraftan 1990'lı yılların Amerika deneyimini ve bu deneyimin bilişim teknolojileri ile bağlantısını ortaya koyarken diğer taraftan küresel rekabet ve hızlı teknolojik ilerlemeler ile birlikte ekonomilerin kuralları ve kurumlarıyla yeni fırsatlar sürecine girdiğini ifade etmektedir

Bu çalışmada, yeni ekonominin kavramsal çerçevesi, temel özellikleri ve eski ekonomi ile farklılıkları açıklanacaktır. Daha sonra ise Adana ekonomisi açısından, ekonomilerde ve toplumlardaki bu değişim sürecinin ortaya çıkardığı yeni fırsatların, neler olduğu açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Ekonomi, Bilgi, Rekabet

ABSTRACT

In recent years, economic, social and technological changes in the world has been explained by the new economic concept. The new economy is a knowledge-based economy and knowledge is the most important factor of production. The evaluation of new economy approach concept according to information and communication sectors influences economic development and productivity level. While the new economy conception establishing the relations between the America experience of 1990's and information technologies. It has also expressed that it entered a new opportunities process together with global competition and technological improvement with its economical rules and institutions.

In this study, I will explain the conceptive frames of new economy, its basic characteristics and differences with old economy. And then the new opportunities by these improvements in societies and economies will be an opinion for Adana economics.

Keywords: New Economy, Knowledge, Competition

GİRİŞ

1980'lerin ortasından itibaren uluslararası alanda yaşanan ekonomik gelişmelerin günümüzde yorumlanması "Yeni Ekonomi" (New Economy) denilen kavramın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Yeni ekonomi, bilginin elde edilmesi, işlenmesi ve dönüştürülmesi ile birlikte dağıtım süreçlerini kapsar. Bu üç temel süreç, bilginin işlenmesini, elde edilmesini, dağıtımını ve iletişimini sağlayan bilgisayar sisteminin fiziksel araçları ile birlikte, insan yardımı ile bütün süreci kontrol eden yazılım sistemi sayesinde işler (Nordhaus, 2001, 5). Yeni ekonomide ürün ve hizmetlerin en önemli özelliği, bilginin temel üretim faktörü olarak ön plana çıkmasıdır. Yeni ekonomi sektörlerinde beşeri sermaye, fiziksel sermaye ile entelektüel sermayeyi güçlü bir şekilde tamamlayan bir rol üstlenmektedir. Gerek enformasyon teknolojilerinin kullanımı ve gerekse üretimi, nitelikli işgücü talebini artırır. Dolayısı ile beşeri sermaye yatırımlarında artış gözlenir.

Son yıllarda dünya ekonomisi ve ABD ekonomisindeki gelişmelere bakıldığında, yeni ekonominin verimliliği, yeniden yapılanmaya yönelik baskıları, küresel niteliği, yol açtığı krizleri ile birlikte yeni ekonominin sistemi nasıl kökünden değiştirip sarstığı ortaya çıkmaktadır. Eski sektörler önemini, karlılığını, istihdam gücünü, üretim kapasitesini yavaş yavaş yitirirken, yeni sektörler çıg misali büyüyerek ekonomik büyümenin lokomotifi konumuna gelmektedir. Teknolojik gelişmeyle vücut bulan, büyük ölçüde dijitalleşmeye ve internete bağlı olan yeni ekonomi tıpkı dominant bir gen misali eski ekonomiyi yani eski organizmayı kuşatıp yavaş yavaş yok etmektedir.

Bu değişim dalgası, hem ulusal hem de bölgesel ekonomileri etkilemektedir. Ekonomilerin, bu değişim dalgasından en üst derece faydalanmak için, yeni oluşan bu duruma karşı gerekli tedbirleri almaları gerekmektedir. Bu bağlamda, sahip olduğu yer üstü ve yeraltı avantajlarına rağmen son dönemlerde bir yavaşlama süreci gösteren Adana ekonomisinin de, bu gelişim ve değişim sürecinden gerekli çıkarımları sağlayarak, ulusal ve uluslararası piyasalarda da etkili bir konuma sahip olması, Adana ekonomisinin temel hedefi olmalıdır.

Bu kapsamda hazırlanan bu çalışma; üç temel bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yeni ekonomi olgusu ile ilgili temel bilgiler verilerek, dünya ekonomik sisteminde yarattığı değişim ve etkileşimler ele alınacaktır. İkinci bölümde ise Adana ilinin sahip olduğu sosyo-ekonomik koşullar hakkında bir takım bilgiler verilerek, bu koşulların yeni ekonomi olgusu kapsamında değerlendirilmesi yapılacaktır. Üçüncü bölümde ise, ikinci bölümdeki konuya yeni bir açılım kazandırılarak, günümüzde bütün dünyada olduğu gibi Adana ekonomisinde de lokomotif güç olan KOBİ'lerin, yeni ekonomi kavramı kapsamında değerlendirilmesi yapılarak, uygun görülen çözüm önerileri sıralanacaktır.

1. YENİ EKONOMİNİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1. Yeni Ekonomi Olgusuna Genel Bir Bakış

1980'li yıllardan beri dünya ekonomisinde hem globalleşme hem de bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerden kaynaklanan ciddi bir değişim süreci yaşanmaktadır. Söz konusu değişim süreci, "Yeni Ekonomi" (New Economy) kavramı ile ifade edilmektedir (Erdoğan, 2004, 38). Yeni ekonomi, tüm dünyanın son 20 yıl içerisinde hızla değişmesi ile birlikte insanların, ihtiyaçların, geleneklerin, ürünlerin,

hizmetlerin değişmesinden dolayı ekonomide oluşan yeniden yapılanmaya denir. Yeni ekonomi kavramının arkasında enformasyon teknolojilerindeki köklü değişikliklerin yattığı bilinmektedir. Bu kavram hakkında genel kabul gören en temel olgu, ekonomik sistemde, bilginin temel üretim faktörü olarak ön plana çıkmasıdır (Söylemez, 2001, 2).

Yeni Ekonomi kavramı, çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır: Bu kavram, Roger Cass tarafından son 200 yıl içinde ortaya çıkan değişik ekonomik ve toplumsal gelişmelerle oluşan dalgalardan biri olarak görülmektedir (Akın, 2007, 2). Atkinson ve Court ise yeni ekonomiyi, son 15 yılda ortaya çıkan ve ekonominin kurallarını, yapısını ve fonksiyonlarını değiştiren nicel ve nitel gelişmelerin tümü şeklinde tanımlamaktadır (Çinko, 2004, 1). Yeni ekonomiyi, devam eden bilgi ve haberleşme teknolojisindeki gelişmelerin yayılması, benimsenmesi ve yüksek verimlilik nedeniyle ortaya çıkan yüksek oranlı ve uzun dönemli büyüme olarak da tanımlamak mümkündür. Ayrıca bu kavram, yüksek teknolojik gelişmeler ve dünya piyasasının globalleşmesi ile ekonomik ihtiyaçların değişmesi ve bu ortamda düşünme ve faaliyette bulunma ihtiyacının zorunlu olduğu bir ekonomik yapıyı ifade etmektedir (Tarhan, 2001, 7-8). Bunun yanı sıra, bazı yazarlar kapsamın çok geniş olması ve isteyenin istediği anlamı yükleyebilme ihtimalinden dolayı, yeni ekonomi yerine tekenomi, e-ekonomi veya dijital ekonomi kavramlarını kullanmaktadırlar. Ancak, yeni ekonomi kavramı artık dünyanın genelinde yaygınlaşarak kabul edilmektedir (Bayraç, 2004, 2; Akın,2001, 22).

Genel bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde, yeni ekonomi kavramı literatürde, “bilginin elde edilmesi, işlenmesi ve dağıtım süreçlerini” ifade etmek için kullanılmaktadır (Söylemez, 2001, 2). Bu üç temel süreç, bilginin işlenmesini, elde edilmesini, dağıtımını ve iletişimini sağlayan bilgisayar sisteminin fiziksel araçları ile birlikte, insan yardımı ile bütün süreci kontrol eden yazılım sistemi sayesinde işler. (Erdoğan, 2004, 39).

1.2. Yeni Ekonominin Gelişimini Hazırlayan Koşullar

Yeni ekonominin oluşumunda önemli bir yere sahip olan temel faktörler; toplumsal dönüşümler, küreselleşme ve teknoloji alanındaki gelişmeler olarak sıralanabilir.

1.2.1. Toplumsal Dönüşüm

İnsan nesli var olduğundan beri, dünya sürekli toplumsal değişmelere sahne olmaktadır. Bu değişimleri ilkel, tarım, sanayi ve bilgi toplumları olarak dört grupta incelemek mümkündür. İlkel toplum sürecinde, avcılık ve toplayıcılıkla beslenme ihtiyacını karşılayan insan, toprağı işlemeyi öğrenip, yerleşik yaşama geçtiğinde “tarım toplumu” olma özelliğini kazanmıştır. Tarım toplumunda iki üretim faktörü; toprak ve emek önem kazanırken, insan geleneksel tarım bilgisi ile topraktan elde ettiği üretimle yaşamını sürdürme sürecine girmiştir. Tarımda kullanılan tekniklerdeki gelişmeler, tarımsal verimliliği arttırmış ve daha az emek ile daha çok ürün elde edilmeye başlanmıştır. Bu durum da toplumsal ve ekonomik yaşantıda önemli değişimlere neden olmuştur. Toplumsal gelişimin üçüncü aşamasını, “sanayi toplumu” teşkil etmektedir. Tarımdan sanayi toplumuna geçiş sürecini hazırlayan başlıca iki temel faktör vardır. Bunlardan birincisi, tarımda verim artışı ve bunun sonucu daha az insanın bu sektörde çalışma imkanının ortaya çıkması ikincisi ise, sanayi devrimidir. Sanayi Devrimi, başta buhar makinesinin bulunulması ve bunun bir enerji kaynağı olarak kullanılması neticesinde bir seri teknolojik yeniliğin üretimde kullanılmasının ekonomik, sosyal,

politik ve kültürel alanlara yansımaları kapsayan bir süreç olarak gerçekleşmiştir. Sanayi devrimi teknolojik gelişmelerle ilerleyen makineleşme üzerine kurulmuş ve ardından teknoloji, bilim ve iletişim sistemleri arasındaki döngüsel ilişki aracılığı ile bilginin dolaşım hızı artmıştır. Bilginin, hızlı bir biçimde toplumdaki en küçük birime kadar ulaşabilmesi sonucu, toplumsal ve bireysel bilinçlenme ile birlikte, mal ve hizmet talepleri de değişime uğramıştır. Talebin değişimi sonucu, üretim çeşitlenmiş ve buna bağlı olarak ekonomik faaliyetlerin türü de değişmeye başlamış ve bilgi toplumunun oluşumu sağlanmıştır (Bayraç, 2004, 2-3; Akın, 2001, 17).

1.2.2.Küreselleşme

Yeni ekonominin ortaya çıkmasında rol oynayan diğer bir faktör de iktisadi faaliyetlerin hızla küreselleşmesi ve mal, sermaye, teknoloji ve hizmetler ile üretim ve dağıtım süreçlerinin uluslararası düzeyde gerçekleşmesidir. Küreselleşme; ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel alanlarda bazı ortak değerlerin yerel ve ulusal sınırları aşarak, dünya çapında yayılmasını ifade etmektedir (Aktan, 2004, 144).

Dünya ticaretinde serbestleşme ve finansal piyasalardaki entegrasyon eğilimindeki artış ile birlikte, teknolojinin ülkeler arasında akışkanlık kazanması, ulusal ekonomilerin üretim yapılarını, tüketim kalıplarını ve diğer ekonomilerle bağlantılarını önemli ölçüde etkilemekte ve dış koşullara duyarlılığını arttırmaktadır. Bu açıdan devletin ulusal üretimi merkezden yönlendirme kapasitesi azalırken, özel girişimlerin etkinlik alanı genişlemekte ve yerel üretici güçlerin önemi büyümektedir. Küreselleşme ile ortaya çıkan köklü yapısal değişimde sanayi toplumu yerini giderek tamamen yapısal farklar gösteren bilgi toplumuna bırakmaktadır. Farklı paradigmalara dayanan bilgi toplumunda, fabrika ve maddi üretim toplumun temel özelliği olma niteliğini kaybetmekte, bunun yerine sembolik unsurların önem kazandığı bilgi üretimi önem kazanmaktadır. Benzer biçimde, sanayi toplumunda stratejik rol oynayan sermaye, yerini bilgiye bırakmakta ve üretim faktörleri arasında önemli yeri olan hammadde ve işgücü önemini giderek kaybetmektedir. Sonuç olarak küreselleşme, toplumsal ilişkilerin zamansal ve mekansal oluşumunda genişleme, derinleşme, küçülme ve hızlanma yaratmaktadır (Bayraç, 2004, 3).

1.2.3.Teknolojik Alanda Gelişim

Yeni ekonominin alt yapısını oluşturan diğer bir etmen de teknolojik gelişme olgusudur. Teknoloji kavramı genel olarak, bilginin ve bilgiye dayalı yöntemlerin herhangi bir işin yapılmasına uygulanması olarak tanımlanabilir. Bir işe uygulanan bilgi ve bilgiye dayalı yöntem o işin daha kısa sürede yapılmasına imkan tanıyorsa, bu durumda bir teknolojik gelişmeden söz etmek mümkündür. Teknolojik gelişme çoğunlukla yeni makine tasarımları, yeni gereçlerin kullanılması, yeni işlem ve yöntemler ve yeni mal tasarımı yoluyla gerçekleşmektedir. Genel olarak üretim ya da yapılan işin kapasitesini artırmaya yönelik her yatırım, yeni teknoloji uygulaması anlamına gelmektedir (Bayraç, 2004, 4).

Son yirmi yıldır iş ve toplumsal yaşamın her alanında bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımında büyük bir artış meydana gelmektedir. Bu artış çeşitli faktörlerden kaynaklanmaktadır. Yeni ekonomiye yol açan bu temel faktörleri şu şekilde sıralamak mümkündür (Aktan, 2004, 137):

- Çip teknolojisinde görülen ilerlemeler,

- Kablolulu ve kablosuz iletişim sistemleri ile fotonik iletişim teknolojilerindeki ilerlemeler,
- Ürün, üretim süreçleri ve hizmetlerin dijitalleşmesi ve ortak standartların geliştirilmesi ve yazılım-donanım teknolojilerindeki ilerlemeler,
- Kopyalama, depolama, hafıza, tasarım, görüntü gibi destekleyici niteliğe sahip teknolojilerdeki hızlı gelişmeler,
- Uygun yazılımların üretilmesi ve geliştirilmesine yönelik yeni araçların üretilmesi,
- İnternet ve internet teknolojisindeki büyük gelişmelerdir.

1. 3.Yeni Ekonominin Özellikleri

Bilginin temel üretim faktörü olarak ön plana çıktığı yeni ekonomi modelinin temel özellikleri, Don Tapscott (1998, 63) tarafından 12 madde halinde belirtilmiştir. Bu özellikler Tablo 1’de gösterilmiştir (Uğur ve Şahin, 2004, 3):

Tablo 1: Yeni Ekonominin Özellikleri

Yeni Ekonomi Bilgi Ekonomisidir	İşletmelerin en önemli gücü, üretim faktörleri değil bilgi gücüdür.
Yeni Ekonomi Dijital Bir Ekonomidir:	Daha ucuz ve güvenilir bir iletişim sağlayan dijital ekonomi, yeni ekonominin temel taşıdır.
Yeni Ekonomide Sanal Bir Dünya Oluşur	Sanal piyasaların ortaya çıkması ile kurumlar arasındaki iletişim biçimi değişmiş, analogdan dijitale kaymıştır. Dolayısı ile ekonomik işleyiş, sanal piyasalarda gerçekleşmeye başlamıştır.
Yeni Ekonomi Moleküler Bir Ekonomidir	Yeni Ekonomide, işletmelerin temeli birey üzerine kuruludur. Birey kendi başına faaliyette bulunmaktadır ve bireyin kurduğu ekipler aracılığıyla yeni bileşim altyapısı genişleyecektir.
Yeni Ekonomi Ağ Ekonomisidir	Ülkeler ve işletmeler kendi aralarında bilişim altyapılarını oluşturmaktadırlar. Bilişim gücü olmadan, yeni ekonominin işlemesi imkansızdır.
Yeni Ekonomide Araçlar Ortadan Kalkacaktır	Özel ve kamu sektöründe birçok kurum tüketicileriyle ağlar aracılığı doğrudan temas kuracaklar ve araçları büyük ölçüde ortadan kaldıracaklar.
Yeni Ekonomi Yenilikleri Temel Alır	Firmaların ilkesi, ürettikleri ürünlerin modasını yine kendilerinin geçirmesidir. Eğer kendileri yapmazlarsa başka bir firma yeniliği gerçekleştirecektir.
Yeni Ekonomi Üretici ve Tüketici	Yeni bilişim teknolojileri müşterilerin

Arasındaki Farkı Belirsizleştirmektedir	üreticiler ile daha fazla etkileşim içinde olmalarına imkan sağlamaktadır.
Yeni Ekonomi Küresel Bir Ekonomidir	Bilginin anahtar role sahip olması tek bir dünya ekonomisi yaratmaktadır. Küreselleşme yeni ekonomiden soyutlanamamaktadır.
Yeni Medya Sektörü	Yeni ekonomide anahtar sektör bilişim teknolojilerinden yoğun olarak faydalanan medya sektörüdür.
Hız	İşletme başarısı ve ekonomik faaliyetler açısından hız anahtar değişken olmuştur.
Farklı Sosyal Problemler	Yeni ekonomi politik, ekonomik, kültürel, güvenlik gibi konularda farklı sorunları da beraberinde getirmektedir.

Kaynak:Uğur ve Şahin, 2004, 3.

Yukarıdaki tabloda da belirtildiği gibi, yeni ekonomi kapsamında yer alan ürün ve hizmetlerin en önemli özelliği, bilginin temel üretim faktörü olarak ön plana çıkmasıdır. Yeni kapsamında değerlendirilen ürünler enformasyon ve iletişim teknolojileri (Information and Communication Technologies: ICT) ile üretilen mallardır. ICT ürünlerinin üretimi yüksek maliyetler gerektirse de bu ürünleri üretim süreçlerinde kullanan firmaların üretimlerinde gözlenen artış trendi ile birlikte birim maliyetlerde görece bir azalma söz konusu olur. Örneğin yüksek maliyetli bir yazılım programı, üretim artışı ile birlikte birimsel maliyetleri azaltıcı etkiler doğurabilir (Çinko, 2004, 2).

OECD, ICT sektörlerinin kapsamını aşağıdaki şekilde sınıflandırmıştır (Pilat and Lee, 2001, 4-5): Buna göre başlıca ICT ürünleri tablo 2’de gösterilmiştir (Çinko, 2004, 2):

Tablo 2: ICT Ürünleri

<ul style="list-style-type: none">➤ Firma ve bürolarda kullanılan bilgi işlem ve hesap makineleri➤ İzole edilmiş metal ve kablo mamulleri➤ Elektronik supap ve tüp mamuller ile diğer elektronik parçalar➤ Televizyon ve radyo vericileri ile ilgili ürünler, telefon ve telgraf hat cihazları➤ Televizyon ve radyo alıcıları mamulleri, ses ve video kayıt cihazları, teksir cihazları ve yardımcı ürünler➤ Endüstriyel süreç araçları dışında, ölçme,kontrol,test, rota saptama vb. amaçlarla kullanılan araç ve cihazların mamulleri➤ Endüstriyel süreç kontrol araçları ile ilgili mamüller

Kaynak: Çinko, 2004, 2.

Genel olarak bu özellik ve bilgileri incelediğimiz zaman yeni ekonomi ile ilgili şu bulguları elde ederiz. Her şeyden önce yeni ekonomi; dijitalleşmenin (internet ekonomisini, yoğun olarak da elektronik ticareti bu kapsamda değerlendirmek mümkündür) yoğun olarak gerçekleştiği bir ekonomidir. Bununla birlikte yeni ekonomi; araştırma geliştirme faaliyetlerinin arttığı ve bunun bir zorunluluk olduğu bir olgudur. Ayrıca küreselleşmenin ve bu doğrultuda ulus devletin gücünün zayıflayıp, uluslar üstü kurumların etkinliğinin güçlendiği bir yapıdır. Son olarak da, yeni ekonomi; insan kaynakları profilinde yaşanan radikal değişim neticesinde bilgi sahibi insanların etkinliğinin arttığı bir iktisadi yapılanmadır.

1.4.Yeni Ekonomi ile Eski Ekonominin Karşılaştırılması

Eski Ekonomi ve Yeni Ekonomiye birbirlerinden ayıran en önemli faktör, bilginin ve iletişim araçlarının kullanım biçimlerindeki farktır. Eski, karmaşık ve hiyerarşik olan düzen, yerini paylaşımcı ve bilgiyi en önemli faktör olarak kabul eden yeni düzene bırakmıştır (Uğur ve Şahin, 2004, 9). Eski ekonominin üretim faktörleri olan emek ve sermayenin yerine yeni ekonomide bilgi ve yaratıcılık ikame edilmektedir. Ayrıca eski ekonominin ulusal pazarlarının yerini yeni ekonomi kavramı ile birlikte global pazarlar almakta, ulus devlet modelinden uluslar üstü kurulların etkin olduğu bir karar alma sürecinin baş gösterdiği bir dünyaya doğru hareket edilmektedir. Genel olarak eski ekonomi ile yeni ekonomi arasındaki farklar tablo 3’de gösterilmektedir.

Tablo 3: Yeni Ekonomi İle Eski Ekonomi Arasındaki Farklılıklar

Değişim unsuru	ESKİ EKONOMİ	YENİ EKONOMİ
Üretim ve Rekabet Alanı	Ulusal	Global
Organizasyon Türü	Hiyerarşik-Bürokratik	Ağ Örgüsü, Şebeke
Üretim Organizasyonu	Kitlesel Üretim	Tam Zamanında Üretim, Esnek Üretim
Büyümeyi Belirleyen Faktör	Sermaye, İşgücü	Yenilik, İcatlar ve Bilgi
Teknolojiyi Belirleyen Faktör	Makineleşme	Dijitalleşme
Karşılaştırmalı Üstünlüğün Kaynağı	Ölçek Ekonomileri, Düşük Maliyet	Kapsam Ekonomileri, Yenilik ve Kalite
Ar-Ge’ye Verilen Önem	Düşük, Orta	Yüksek
Diğer Firmalarla İlişkiler	Tek Başına Hareket Etme	İşbirliği, Ortaklık, Sinerji, Birleşme
İşgücü Politikasının Amacı	Tam İstihdam	Yüksek Reel Ücret
Gerekli Eğitim	Mesleki Diplomaya Yönelik	Yaşam Boyu Öğrenim
İstihdamın Doğası	İstikrarlı	Risk ve Fırsatlarla Dolu
Regülasyonlar	Kumanda ve Kontrol	Piyasa Araçlarına Dayalı, Esnek
Beşeri Sermaye	Üretim Odaklı	Müşteri Odaklı
İşgücü	Önemli	Daha Az Önemli
İşgücünün Yapısı	Kalifiye Değil veya Belirli Bir Alanda Uzman	Bilgi, Tecrübe ve Çok Yönlü Beceri Sahibi, Yenilikçi, Yaratıcı
Varlıklar	Maddi Varlıklar Görece Önemli	Gayri Maddi Varlıklar Görece Önemli
Sektörel Yapı	Tarım ve Sanayi Sektörlü Ağırlıklı	Hizmet Sektörü Ağırlıklı

Kaynak: Aktan, 2004, 151.

1.5. Yeni Ekonominin İktisadi Etkileri

Yeni Ekonomi olarak anılan sürecin, verimlilik ve teknolojik gelişmelerden, şebekeler, borsa ve yönetim konularına kadar birçok alanda radikal davranış farklılıklarına yol açtığı ileri sürülmektedir. Verimlilik ve teknolojik gelişme konusunda, büyüme hızlarında önemli ve uzun süreli artışlar ortaya çıkmıştır. Küreselleşme açısından sermayenin hareketliliğinin yükseldiği, işgücü rekabetinin kızıştığı ve özellikle ürün piyasalarında rekabetin yükseldiği bir dönem yaşanmaya başlamıştır. Enformasyon çağı olarak da anılan günümüz tekno-ekonomik paradigması içerisinde bilgi üretiminin önemi artarken, üretimde artan getiriler prensibi işler hale gelmiştir. Bu süreç içinde dağıtım maliyetlerinde bir azalma ve kitle tüketiminde bir artış ön plana çıkmıştır. (Erdoğan, 2004, 43). Yeni ekonominin ekonomi üzerindeki etkileri tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4: Yeni Ekonominin İktisadi Etkileri

Konu	Köklü Değişim Olduğu İleri sürülen Alanlar
Verimlilik, Teknoloji	Büyüme oranında artışlar Verimlilik gösterge hatalarında azalma
Küreselleşme	Sermayenin hareketliliğinin artması İşgücü rekabetinin artması Mal piyasalarında rekabetin artması
Enformasyon Çağı	Enformasyon Üretimi Artan Getiriler Bilgi işçileri Düşük Dağıtım maliyetleri Kitle Tüketimciliği
Şebekeler	Enformasyon akışında artış Şebeke Dışsallıkları Artan getiriler
Borsalar	Yatırımcılarda değişim İşlem hızında artış Downsizing ve yeniden mühendislik Bilgisayarlar ve EKT
Yönetim	Bilgi Yönetimi Outsourcing Envanterde Anında Stok Kontrolü Müşavirlik Hizmetleri

Kaynak: (Soyak, 2003, 17).

Yeni ekonomi, temelinde yer alan bilgi ve iletişim teknolojilerine dayanarak iktisat ve teorisi ve politikasına yönelik olmak üzere bir takım etkileri beraberinde getirmektedir. Yeni ekonominin iktisadi etkileri mikro ve makro ekonomik etkiler şeklinde olmak üzere iki sınıfta incelenebilir (Yumuşak ve Özgür, 2007, 24).

1.5.1. Mikro Etkiler

Yeni ekonomi mikro açıdan daha önce belirtildiği gibi genel olarak, işletmeler ve iş yapma biçimleri üzerinde çeşitli etkiler yaratmaktadır. İletişimin yoğunlaşması ve

iş süreçlerinin hızlanması, geleneksel ekonomilerde de var olan yeni piyasa arayışlarını, iş geliştirmelerini, stratejik anlaşmaları, ortaklıkları, pazarlama kanallarını, evlilikleri ve satın almaları çok daha sık ve etkili hale getirmiştir (Bayraç, 2004, 15).

Yeni ekonomilerin en temel etkisi maliyetlerin düşmesi şeklinde ifade edilebilir. Buna göre yeni ekonominin temel direği bilişim teknolojileri ve bu teknoloji ile birlikte oluşan hızlı teknolojik değişimlerdir. Bilgi teknolojilerinin (bilgi ve iletişim teknolojileri) en çarpıcı özelliği, teknolojik yeteneklerin sürekli artması, maliyetlerin de sürekli düşmesidir (Ülgen, 2000, 2).

1.5.2.Makro Etkiler

Yeni ekonominin makro ekonomik sonuçları, ekonomide verimlilik düzeyinde gözlenen verimlilik artışı ile ortaya çıkar. Bununla birlikte yeni ekonominin toplam hasıla artışlarında da önemli bir role sahip olduğu söylenebilir (Erdoğan, 2002, 16).

Genel olarak yeni ekonomi iktisadi büyüme, istihdam ve dış ticaret gibi makro değişkenler üzerinde bir takım etkilere sahiptir (Bayraç, 2004, 15).

a-Büyümeye Etkisi: Neo-Klasik modelde özellikle sermaye birikimi, ekonomik büyümenin temel kaynağı olarak görülmektedir. Ancak; ekonomide sermaye yatırımları arttıkça, azalan verimler kanununun geçerli olması nedeniyle, uzun dönemde istikrarlı bir ekonomik büyümenin sağlanamayacağı ileri sürülmektedir. Böylece uzun dönemde sermayeyi artırarak, sürekli büyümeyi gerçekleştirmek mümkün olamamaktadır. Sürekli büyüme ancak teknolojik ilerlemeler sonucu, yeni bir üretim sürecine geçilince sağlanabilmektedir (Bayraç, 2004, 16). Buna ek olarak, modelde teknolojiye ilişkin tanımlama ve açıklamaların yapılmayıp, bu faktörün dışsal bir değişken olarak ele alınması teoriyi oldukça yetersiz hale getirmektedir. Bilginin modele doğrudan dahil edildiği içsel büyüme modelleri ile ekonomik büyümenin sürükleyici gücünün sadece fiziksel sermaye stoku değil, daha çok bilgi, beşeri sermaye ve uluslar arası ticaretin gelişmesi olduğu öngörülmektedir. Romer'e göre, geleceğin dünyasında ekonomik büyüme, bilgi teknolojilerine ve uluslar arası ticaretin gelişmesine bağlı olacaktır (Güvel, 2003, 60).

Yeni Ekonominin büyüme üzerindeki etkilerini üç noktada toplayabiliriz (Duman, 2004, 5):

- Yeni ürün ve hizmetlerin üretilmesi ile toplam üretim artar ve yeni iş imkanları doğar.
- E-ticaret ile üretim sürecinde verimlilik artar. Bu noktada e-ticarete imkan veren teknolojik donanım, fiziki, beşeri sermaye ve toprakla birlikte en önemli üretim faktörü olarak kabul edilir.
- Dijital reklam, sınır ötesi üretim, internet satışları, yeni pazarlama, organizasyon ve yönetim teknikleri ile ekonomik etkinlik artmaktadır.

Örneğin tablo 5'de bazı gelişmiş ülkelerde ekonomik büyümenin kaynakları gösterilmiş olup, teknolojik ilerlemenin, büyümenin en önemli belirleyicisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5: Bazı Gelişmiş Ülkelerde Başlıca İktisadi Büyüme Kaynaklarının Görece Önemi (% Dağılım)

Ülkeler	Dönemler	Fiziksel Sermaye	Emek	Beşeri Sermaye	Petrol Fiyatları Etkisi	Teknolojik İlerleme
Kanada	58-97	25	31	8	0	36
Fransa	58-97	29	-3	6	-2	69
Almanya	58-94	29	-5	5	-6	77
İtalya	60-97	27	-5	6	-9	82
Japonya	58-97	33	6	4	-11	68
İngiltere	58-97	31	1	5	-1	65
ABD	50-98	17	23	6	-4	58

Kaynak: Boskin ve Lau, 2000, 30.

b-İstihdama Etkisi: Yeni ekonomide ürün ve hizmetlerin en önemli özelliği, bilginin temel üretim faktörü olarak ön plana çıkmasıdır. Yeni ekonomi sektörlerinde beşeri sermaye, fiziksel sermaye ile entelektüel sermayeyi güçlü bir şekilde tamamlayan bir rol üstlenmektedir. Gerek enformasyon teknolojilerinin kullanımı ve gerekse üretimi, nitelikli işgücü talebini artırır. Dolayısı ile beşeri sermaye yatırımlarında artış gözlenir (Erdoğan, 2004, 40). Yeni Ekonomi yoğun rekabete neden olmaktadır. Kas gücüne dayalı emeğin verimliliğinin düşük olması, yönetim etkinliğinde ortaya çıkan sorunlar, yatırımın işgücü tasarrufu sağlayan yüksek teknoloji alanlara kaymasına neden olmuştur. İstihdam alanlarının değişimi ile çalışanlarda aranan nitelikler değişmiş olup, vasıflı ve iyi eğitilmiş işgücüne doğru bir talep oluşmuştur (Duman, 2004, 5; Munk, 1999, 63).

c- Dış Ticarete Etkisi: Yeni ekonomi ve küreselleşme ile birlikte coğrafi sınırlamalar ortadan kalkmıştır. Bu süreç içinde doğrudan yabancı sermaye yatırımları hız kazanmıştır. Ekonomideki bu eğilimin en önemli göstergesi büyük firmaların taşeronluk işlerini yapan ve entegrasyon sayesinde daha fazla iş yapma olanağına sahip olan KOBİ'lerde maliyetlerin düşürülmesine yönelik bilgi ve iletişim teknolojileri ile bağlantılı olarak gerçekleştirilen bölgesel nitelikli üretimin etkinliğinin artması gösterilebilir (Odyakmaz, 2000, 12-13). Bununla birlikte artan bilgi ve enformasyon sistemi dış pazarlara açılma imkanlarını artırmış ve bu da dış dünya ile ilişkilerin canlanmasına yol açmıştır. Böyle bir dönüşümde, ulusal firmaların karar alma süreçlerinde, uluslararası piyasaları da dikkate almalarını zorunlu kılmıştır Yumuşak ve Özgür, 2007, 36).

2. ADANA EKONOMİSİNİN GENEL BİR DEĞERLENDİRMESİ

Ekonomik sistemde, bilginin temel üretim faktörü olarak ön plana çıktığı yeni ekonomi olgusu ile birlikte büyüme ve gelişme kavramları da yeniden yorumlanmaya başlanmıştır. Daha önceden büyüme ve gelişme tanımlarında kişi başına milli gelir ölçüsü dikkate alınırken, bu yeni yaklaşımla birlikte beşeri unsurlar da göz önünde tutulmaktadır (Güvel, 1998, 261). Bu bağlamda herhangi bir bölgenin ve ya kentin gelişme derecesini ortaya koyarken milli gelir göstergesi yanına sosyal göstergeleri ve

diğer ekonomik göstergeleri koymak da gerekmektedir (Tekeoğlu ve Diğerleri, 2000, 6).

2.1. Sosyal Yapı

Ülkelerin gelişmesinde olduğu gibi illerin de gelişmesinde doğal, demografik ve beşeri unsurların önemi büyüktür. Özellikle nüfusun bileşimi, ticaret, sanayi gibi ekonomik aktiviteleri derinden etkilemektedir. Sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında Türkiye genelinde sekizinci olan ve bulunduğu bölgedeki diğer illere göre daha iyi bir dereceye (Tablo 6) sahip olan Adana ili, içinde bulunduğu hem coğrafik hem de ekonomik koşullar itibariyle bölgenin en fazla göç alan ili olmaktadır. Bu nedenle Adana’da, Türkiye’nin diğer büyük kentleri gibi yoğun göç dalgaları ile birlikte büyümeye çalışmaktadır. Ancak bu yoğun göç dalgası Adana’nın planlı şehircilik anlayışından uzak büyümesine yol açmıştır. Verilen ve alınan göç niteliği, gelişim açısından tezatlık içermektedir. Çünkü Adana ili, çoğunlukla kendisinden daha az gelişmiş yörelerinden eğitimsiz, kalifiye olmayan ve gelir seviyesi düşük insanlardan oluşan göçlere maruz kalırken, dışarıya ise eğitim, vasıflı ve gelir seviyesi görece yüksek insanlardan göç vermiştir. Örneğin Tekeoğlu ve arkadaşlarının 2000 yılında Adana ekonomisi ile yaptıkları çalışmada Adana iline göç eden insanların % 23,68’nin okuma yazma bilmediğini, %76,32’nin ise okuma yazma bildiğini belirtmişlerdir. Bu okuma yazma bilenler içerisinde ise çoğunluğun %35,97 ile ilkokul mezunu olduğunu, üniversite mezunlarının ise %7,01 gibi düşük bir oranda kaldığını ortaya koymuşlardır. Özellikle bilgi çağı olarak nitelendirdiğimiz günümüz koşullarında ve ilköğretimin zorunlu olduğu bir dönemde ilkokul mezunlarının çoğunlukta olması çok da anlamlı bir sonuç ihtiva etmemektedir. Göç dalgasında en küçük payın yükseköğretim mezunlarında olması ise kaygı verici bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer taraftan dışarıya verilen göç yapısında ise %88,79 ile okuma yazma bilenlerin olması ve bu oran içerisinde %19,29 ile yüksek öğretim mezunlarının çokça fazla olması, eğitimli insanın bölgedeki geleceği açısından kaygı verici bir durumu teşkil etmektedir (Tekeoğlu ve Diğerleri, 2000, 8).

Tablo 6: Seçilmiş İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması

	YIL	ADANA	MERSİN	GAZİANTEP	KONYA	HATAY	OSMANİYE	K.MARAŞ
81 İL İÇİNDEKİ SIRALAMASI	2003	8	17	20	26	29	47	48

Kaynak: (Dincer, Özaslan ve Kavasoglu, 2003, 43)

Devlet Planlama Teşkilatının 2000–2001 yılları için Adana’daki nüfusun eğitim yapısı ile ilgili yaptığı bir takım çıkarsamalar tablo 7’de gösterilmiştir (KOSGEB, 2006, 19). Buna göre Adana ili okur- yazar oranı (%88,88 ile), Türkiye ortalamasının (%87,30) çok az üzerinde yer alarak 81 il sıralamasında 40. sırada yer almaktadır ki bu durum pek de iç açıcı bir sonuç olmamaktadır. Diğer taraftan üniversite bitirenlerin okul bitirenlere oranı (%7,87 ile), Türkiye ortalamasının (%8,42) altında yer alarak ülke genelinde on üçüncü sırada yer almaktadır.

Tablo 7: Eğitimle İlgili Genel Göstergeler (%)

GÖSTERGELER	GENEL ORANLAR		SIRALAMA (81 il içinde)	
	Adana	Türkiye	Adana	
Okur Yazar Nüfus	86,88	87,30	40	
Okur Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusuna Oranı	80,26	80,62	37	
Üniversite Bitirenlerin Okul Bitirenlere Oranı	7,87	8,42	13	
Liseler Okullaşma Oranı	46,02	36,92	12	
Meslek Liseleri Okullaşma Oranı	18,86	20,49	41	

Kaynak:KOSGEB, 2006, 19.

Göç alım ve verimleri sonucunda, hem demografik yapıda bir takım olumsuzluklar oluşmuş hem de sağlık, eğitim ve alt yapı gibi alanlarda da yetersizlikler belirmiştir. Bunların sonucunda sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında Adana'nın Türkiye genelinde sekizinci sırada yer alması, çok da memnuniyet verici bir sonuç olarak algılanmamalıdır. Özellikle sahip olunan yeraltı ve yer üstü zenginlikler bağlamında Adana'dan daha kötü olan Eskişehir, Tekirdağ gibi illerin bu sıralamada, Adana'dan daha iyi bir noktada bulunmaları kaygı verici bir durum olarak algılanmalıdır. Genel olarak Adana ilinin sahip olduğu sosyal ve demografik koşulları düşünüldüğünde, günümüz bilgi toplumu açısından çok da umut verici sonuçlar ortaya çıkmamaktadır.

2.2.Dünden Bugüne Adana Ekonomisi'nin Gelişimine Genel Bir Bakış

Adana, tarihin ilk dönemlerinden beri, verimli tarım arazilerinin etkisiyle güçlü bir tarımsal yapıya sahip olmuştur. 1820'lerden sonra özellikle pamuk ekiminde İngilizler, Almanlar ve Fransızların etkisi ile ilerleme sağlanmıştır. Bu gelişme neticesinde, 1864'de kurulan "pamuk çırçırılama fabrikasıyla" tarım ile sanayi arasında ilk köprü'nün temelleri atılmıştır (ATO, 2004, 43). 1950'li yıllarla birlikte sulama kanallarının yaygınlaştırılmasıyla beraber tarım sektöründe başlayan hızlı büyüme ve kaynak birikimi, sanayi faaliyetlerini yoğunlaştırmış ve sektörün hızla gelişmesine katkıda bulunmuştur. 1970'li yıllara gelindiğinde Adana'da sağlanan katma değer %50'sinin endüstriyel faaliyetlerden elde edildiği görülmektedir. Bu yıllarda özellikle küçük ve orta ölçekli işletmelerin yaygınlaştığı ve ekonomiye hâkim olduğu görülmektedir. 1980'li yılların başında ise Adana'nın sanayi profili büyük ölçekli entegre tekstil fabrikaları, yağ ve tütün işleme tesisleri, çimento ve makine fabrikalarının yanında, sayıları binleri bulan küçük ölçekli metal sanayi işletmeleri, orman ürünleri ve mobilya sanayi işletmelerinden oluşmaktaydı (Önal, 2003, 8). Son yıllarda ise büyük işletmelerin, yeni yatırımlarını ve merkezlerini giderek artan oranlarda Marmara Bölgesi'ne ve birçok fabrika da ek tesislerini teşvik uygulanan illere kaydırmışlardır. Bunun sonucunda da ekonominin itici gücü işlevini, küçük ve orta boy işletmeler üstlenmişlerdir (Ata ve Yücel, 2006, 513).

2.3. Son Dönem Adana Ekonomisi'nin Temel Makro Göstergelerinin Yeni Ekonominin Özellikleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi

a- **GSYİH ve Büyüme:** 2000'li yıllarda Adana'nın, Türkiye'nin GSYİH'na katkısı 6 milyar \$ civarında olmaktadır. Bu katkının sektörel dağılımı tablo 8'de gösterilmiştir. Buna göre; sanayinin %25.4, ticaretin %16.5, tarımın %14.0 ve ulaştırma-haberleşmenin ise %17.1 pay oranları ile ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir (ATO, 2005, 2; Önal, 2003, 9).

Tablo 8:Adana'daki İktisadi Faaliyetlerin Sektörel Dağılımı

Sektör	2000 yılı Milyon (\$)	Adana Sektör Payı (%)	Türkiye Sektör Payı (%)
Sanayi	1.424	25.4	23.2
Ticaret	925	16.5	19.1
Tarım	782	14.0	15.3
Ulaştırma&Haberleşme	959	17.1	14.0
Devlet Hizmetleri	597	10.7	11.3
İnşaat	222	4.0	5.6
Diğer	687	12.0	12.0
TOPLAM	5.596	100.0	100.0

Kaynak: (Önal, 2003, 9)

Bu sektörlerin 1987-2000 dönemleri arasındaki gelişim hızları incelendiğinde ise şu sonuca ulaşılmaktadır (Tablo 9).

Tablo 9:Sektörlerin GSYİH'sının Büyüme Hızları (1987-2000 Dönemi; Yıllık Ortalama; %)

	Adana	TÜRKİYE TOPLAMI
TARIM	2,1	1,4
SANAYİ	4,1	4,4
HİZMETLER	3,5	3,9
TOPLAM	3,5	3,6

Kaynak: KOSGEB, 2006, 25.

Buna göre; Adana'nın GSYİH'nın büyüme hızının, Türkiye ortalamasının altında kaldığını, en fazla büyüme hızının %4.1 ile sanayi sektöründe yaşandığı görülmektedir. Aynı zamanda tarım sektöründeki büyüme hızının da Türkiye ortalamasından büyük olması, ilde hala tarımsal üretimin önemli bir yer tuttuğunun göstergesi olarak yorumlanabilir.

Bu bilgiler ışığında Adana'da sanayinin en önemli sektör olduğunu ve bununla birlikte tarımsal üretiminde de hiç azımsanmayacak bir gelişime sahip olduğu ifade edilebilir. Adana sanayisinin sektörel dağılımı incelendiği (tablo 10) zaman bunun neden böyle olduğunu daha iyi anlaşılmaktadır.

Tablo 10: Adana Sanayisinin Sektörel Dağılımı (2003 Yılı)

SEKTÖR ADI	YÜZDE
Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri Sanayi	35,0
Gıda, İçki ve Tütün Sanayi	16,5
Metal, Metal Eşya, Makine Teçhizat Sanayi	16,0
Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi	11,5
Kimya, Kauçuk ve Plastik Sanayi	11,0
Kağıt-Kağıt Ürünleri ve Basım Sanayi	5,5
Orman Ürünleri ve Mobilya Sanayi	4,5
TOPLAM	100,0

Kaynak: (Önal, 2003, 10)

Böylelikle Adana sanayisinin, tarıma dayalı bir özellik göstermektedir. Bu yönüyle Adana, tarımla sanayiye birleştiren yapısıyla farklılık göstermektedir. Genelde, ülkeler, bölgeler ya da şehirler tarımdan sanayi yoğun yapıya geçiş sergilerken Adana'nın bu iki sektörü uyumlu bir biçimde harmanladığı görülmektedir. Bununla birlikte 2005 yılında “*Bölgesel Gelişme ve Sektör-Bölge Yığılılaşmaları*” isimli yapılan bir çalışmada¹ sunulan Adana ile ilgili analizler yukarıdaki bilgileri doğrular niteliktedir. Raporda, Adana-Mersin tek bölge (TR62) olarak ele alınmıştır. Buna göre, gıda sektörü yığılılaşma katsayısı ve oranı sırasıyla 4,52 ve 1,38 iken tekstil sektöründe ise 2,43 ve 1,12 olduğu görülmektedir (Tablo 11).

Tablo 11: Adana-Mersin Bölgesi için Sektörel Yığılılaşma Katsayısı ve Oranı (2005)

SEKTÖR	Yığılılaşma Katsayısı	Yığılılaşma Oranı
Gıda Ürünleri ve İçecek İmalatı	4,5264	1,3850
Kimyasal Madde ve Ürünlerinin İmalatı	4,0375	2,1178
Tekstil Ürünleri İmalatı	2,4389	1,1272
Ağaç ve Ağaç Mantarı İmalatı (Mobilya Hariç)	1,5299	1,4162
Makine ve Teçhizat Hariç, Fabrikasyon Metal ürünleri	1,0528	1,1615
Metalik olmayan diğer Mineral Ürünlerin İmalatı	0,9253	1,1656
Kok Kömürü, Rafine Edilmiş Petrol ürünleri ve Nükleer Yakıt İmalatı	0,3764	2,9230
Kağıt Hamuru, Kağıt ve Kağıt ürünleri İmalatı	0,0678	1,5535
Tıbbi Aletler, Hassas ve Optik Aletler ile Saat İmalatı	0,0060	0,9922

Kaynak: (Elvan ve Diğerleri, 2005, 42)

Yığılılaşma katsayısının yüksek bir değer alması, bölgelerde sektörel yığılılaşmanın yüksek, düşük bir değer alması ise bölgede sektörel yığılılaşmanın düşük olduğunu göstermektedir. Yığılılaşma oranının 1'den büyük olması, sektörde bölgenin Türkiye ortalamasından daha iyi olduğunu; 1'den küçük olması ise Türkiye

¹ Ayrıntılı Bilgi İçin Bkz.: L. Elvan, N. Sorguç ve N. B. Kazancık (2005); Bölgesel Gelişme ve Sektör-Bölge Yığılılaşmaları, DPT Araştırma Raporu.

ortalamasının altında kaldığı anlamına gelmektedir. Bu bilgiler ve tablo 11'deki değerler göz önünde tutulduğunda, Adana-Mersin (TR62) bölgesi için en önemli sektör ya da sektörlerin, gıda ve tekstil sektörleri olduğu sonucu göstermektedir.

Oysa daha önceki bölümde verilen bilgiler neticesinde yeni ekonomi kapsamında görece önemi artan ileri teknoloji ve bilgi unsurunu içerisinde barındıran sektörlerin, maalesef Adana ekonomisinde yeterli miktarda yaygınlaşmadığı ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda içinde bulunulan bilgi toplumunda yarına daha olumlu bakabilmek için istenilen ekonomik büyümelere ulaşabilmek için her şeyden önce ekonomideki üretim bileşimlerinin günün koşullarına uygun bir hale dönüştürülmesi gerekmektedir.

b-İşgücü Piyasası: Adana ekonomisindeki işgücünün sektörel dağılımı ile ilgili bilgiler tablo 12'de verilmiştir (KOSGEB, 2006, 32). Bu tabloya göre, Adana'daki işgücünün çoğunluğunun, daha vasıflı ve eğitilmiş işgücünü barındırması gereken hizmet ve sanayi sektörleri yerine göreceli olarak vasıfsız ve eğitimsiz işgücünü istihdam edebilen tarım sektöründe yoğunlaştığı görülmektedir. Böyle bir durum da yeni ekonominin işaret ettiği "vasıflı ve bilgili işgücünün daha önemli olduğu" gerçeğinin Adana ekonomisi için gerçekleşmediğini göstermektedir.

Tablo 12: İstihdamın Sektörel Dağılımı (%)

İSTİHDAM GÖSTERGELERİ			SIRALAMA (81 il içinde)	
	Adana	Türkiye	Adana	
Tarım Sektörü Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	43,09	48,38	70	
Sanayi Sektörü Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	14,41	13,35	15	
Ticaret Sektörü Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	11,90	9,67	6	
Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	48,53	43,52	12	
Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	10,16	8,81	10	
İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	2,71	2,61	10	

Kaynak: KOSGEB,2006, 31

c-Dış Ticaret: Adana ili dış ticaret verileri incelendiği zaman (Tablo 13), yeni ekonomi kapsamında gerçekleşmesi ve ilerlemesi gereken uluslararası ticaret işlemlerinin hatırı sayılır bir şekilde arttığı fark edilmektedir. Buna göre Adana İli ihracatı 2008 yılı temmuz ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %15.1 artış göstermiştir. İthalat ise 2007 yılı temmuz ayına göre %60.5 artış kaydetmiştir. Adana ilinin ihracatı karşılama oranı 2007 yılı temmuz ayında %77.7 iken bu oran 2008 yılı temmuz ayında %55.7'ye gerilemiştir. Temmuz 2008 itibarıyla Adana ilinin yıllık

İhracatı bir önceki yıla göre %12.3'lük bir artış göstererek 1,5 milyar dolara yaklaşmıştır. İthalatı ise yıllık %35'lik bir artış göstermiş ve 2,3 milyar dolara yükselmiştir (www.adana-to.org., Erişim Tarihi 10.03.2007). Gerek ithalat ta gerekse ihracatta yaşanan bu gelişme, uluslararası piyasalar ile daha sıkı bir etkileşim içerisinde olduğumuzu ortaya koymaktadır. İhracat ve İthalat kalemlerindeki bu artışların piyasaları artık ulusal bazda değil de uluslar arası bazda algıladığımızın bir yansıması olarak algılanmalıdır ve bu durum bizi yeni ekonomi olgusuna yaklaştıran bir özellik olarak kabul edilmelidir. Diğer taraftan ithalat kalemleri incelendiği zaman da bölgenin, yeni ekonominin sektörleri bakımından eksik olduğu gerçeği bir kez daha görülebilmektedir. Çünkü bu dönemlerde Adana'nın en önemli ithalat kalemlerini, bilginin yoğun olarak kullandığı ve kendisinin üretmediği "Kimya Sanayi ve Buna Bağlı Sanayi Ürünleri" oluşturmaktadır. İhracat kalemleri incelendiği zaman ise, en çok ihraç edilen ürünün %37.4 ile tekstile ait olması da bölgenin dış ticaret işlemlerinin, yeni ekonominin sektörleri olan teknoloji ve enformasyon ağırlıklı sektörler göre değil de geleneksel ekonominin sektörlerine göre gerçekleştiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 13: Adana İli Dış Ticaret Rakamları

		2007 Tem. (Yıllık)	2008 Tem. (Yıllık)	%	2007 Tem. (Aylık)	2008 Tem. (Aylık)	%
İhracat (Bin \$)	Adana	1.384.092	1.553.681	12.3	117.726	135.445	15.1
	Türkiye	97.110.078	130.163.524	34.0	8.937.742	12.596.835	40.9
İthalat (Bin \$)	Adana	1.677.325	2.265.134	35.0	151.539	243.295	60.5
	Türkiye	154.116.653	203.915.077	32.3	15.214.034	20.552.612	35.1
Karşılama Oranı (%)	Adana	82.5	68.6		77.7	55.7	
	Türkiye	63.0	63.8		58.7	61.3	

Kaynak : www.adana-to.org., Erişim Tarihi 10.03.2007.

2.4. Yeni Ekonomi Eksenli Olarak Adana'daki İşletmelerin Değerlendirilmesi

Adana Ekonomisinin sahip olduğu işletme yapıları ile ilgili olarak dikkati çeken önemli bir nokta şudur: Son yıllarda büyük işletmeler yeni yatırımlarını ve yönetim merkezlerini giderek artan oranlarda Marmara Bölgesi'ne ve birçok fabrika da ek tesislerini teşvik uygulayan illere kaydırmıştır. Örneğin İstanbul Ticaret Odasının (2007) her yıl yaptığı "2006 yılı en büyük 500 firma sıralaması" da bunu doğrular niteliktedir. Buna göre; 2006 yılı en büyük 500 firma sıralamasına Adana iline ait sadece 8 firma girebilmiştir ki bunlardan sadece 2 tanesi (-Addansa Sasa Polyester Sanayi A.Ş.;38. Sırada) ve -Temsal Sanayi ve Ticaret A.Ş.;58. Sırada) ilk yüz içerisinde yer alabilmiştir. İlk yüz firma içerisinde Marmara Bölgesi'ne ait firma sayısının 78 olması da, yönelişin bu bölgeye doğru olduğunu kanıtlar niteliktedir. Bu durum sanayi firmalarına hizmet veren yan sanayi kuruluşlarının, sarf malzemesini sağlayan lojistik firmaların da sürekli olarak kan kaybetmesine yol açmaktadır. Sonuçta geriye sadece küçük ve orta ölçekli firmaların yaratacağı katma değerler kalmaktadır. KOSGEB'in 2005 yılı araştırmasına göre Adana ekonomisinde 1270 adet KOBİ faaliyet göstermektedir(Tablo 14).

Tablo 14: KOSGEB Veri Tabanına Göre Adana'daki KOBİ'ler

	BİRİM	TÜRKİYE TOPLAMI	
		Adana	
İşletme Sayısı	ADET	1.270	46.481
İstihdam	Kişi	19.518	890.394
Personel/İşletme Oranı	A/işl.	15	19

Kaynak: KOSGEB, 2005,

2.4.1. Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere Genel Bir Bakış

Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin ekonomik yaşamda etkinliği 1960'lı yıllarla başlamıştır. E. F. Schumacher tarafından "Küçük Güzeldir" (Small is Beautiful) adıyla KOBİ'lerle ilgili bir kitap hazırlanmış ve 1973 yılında ABD'de yayınlanmıştır. Yazar bu kitabında, büyük işletmelere göre, KOBİ'lerin üstünlüklerini şu şekilde sıralamıştır;

- KOBİ'ler daha rekabetçi bir yapıya sahiptirler,
- Daha fazla verimlidirler,
- Yeni taleplere ve yeni teknolojilere kolaylıkla uyum sağlarlar,
- Çalışma tarzları monoton ve sıkıcı değildir,
- Ekonomik krizlere karşı daha dayanıklıdır,
- İstihdamı arttırmada ve gelir dağılımını düzeltmede daha başarılı rol oynarlar.

Sonuç olarak denilebilir ki; KOBİ'ler, Schumacher'in belirttiği bu özellikleri sayesinde 1960'lı yıllardan itibaren Batılı Ülkelerin sanayileşmesinde öncü kuruluşlar olmuşlardır (Çarıkçı, 2001, 37).

Ülkemizde kurumlar ya da yasalar arasında ortak bir KOBİ tanımında uzlaşamamıştır. Her bir kurum farklı kriterleri göz önünde bulundurarak farklı KOBİ tanımları ortaya koymuşlardır. Yine de, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) tarafından yapılan tanım geçerliliği en fazla tanım olmaktadır. Bu tanıma göre KOBİ'ler şu şekilde tanımlanmaktadır. "İmalat Sanayinde 1-50 arası işçi çalıştıran Sanayi işletmeleri küçük sanayi, 51-150 arası işçi çalıştıran Sanayi işletmeleri de orta ölçekli sanayi işletmeleridir" (Çolakoğlu, 2002, 7).

2.4.2. Yeni Ekonomi Kapsamında Adana'daki KOBİ'lerin Değerlendirilmesi

➤ Sorunlar

Adana'daki KOBİ işletmeleri açısından öz kaynak yetersizliği en önemli sorunlardan birini teşkil etmektedir. KOBİ'ler yetersiz öz kaynak ve işletme şartları nedeni ile yeni pazarlara ulaşamamakta ve bunu sağlayacak yeni teknolojileri temin edememektedirler (Önal, 2003, 3). Bu durum ise bu tür işletmelerin teknolojik olarak geri kalmalarına yol açmakta ve günümüz iktisadi koşullarına ayak uyduramamalarına yol açmaktadır.

Türkiye'de AR-GE faaliyetlerinin yetersiz olduğu bilinmektedir. Bundan dolayı son yıllarda devletin AR-GE yatırımlarını teşvik ettiği bilinmektedir. Bu bağlamda 1991 yılında Türkiye Cumhuriyeti ile Dünya Bankası arasında varılan anlaşma neticesinde, Türkiye'nin teknolojik altyapısını güçlendirmek için bir takım

çalışmalar yapılmasına karar verilmiştir. Bunun ilk örneği olarak da Türkiye’de özel ve kamu sektörlerinin ortak çalışmalarıyla “Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı” kurulmuştur. Bu kurum teknolojik geliştirme ve yeniliklere ilişkin “Teknolojik Geliştirme Projelerine” destek vermektedir. Şuana kadar (1991’den günümüze) verilen desteklerin %73’ü KOBİ’lere olurken, %27’si büyük firmalara verilmiştir. Desteklenen bölge dağılımına bakıldığında ise şöyle bir durum ile ortaya çıkmaktadır. Desteklerin; %65,2’si Marmara Bölgesine, %19,1’i İç Anadolu Bölgesine, %11,7’si Ege Bölgesine, %1,6’sı Karadeniz Bölgesine, %1,2 Güneydoğu Anadolu Bölgesine ve geriye kalan %1,2 ise Akdeniz Bölgesine ait olmaktadır (www.ttg.gov.tr Erişim Tarihi, 112.03.2007).

Yeni ekonomi ekseninde Adana’da faaliyet gösteren 1184 KOBİ ile ilgili bir takım bilgiler tablo 15’de sunulmuştur. Bu bilgiler ışığında Adana’daki KOBİ’lerin yeni ekonominin gerektirdiği bir takım özellikler konusunda sıkıntılar çektiği net bir şekilde ortaya konulmuştur. Örneğin bu tür işletmelerin, e-ticaret konusunda ne kadar geri kaldıkları, profesyonel yöneticilerle yönetilen işletme sayısının ne kadar az olduğu, ihracat yapma oranının düşüklüğü gibi sorunların varlığı bu tabloda ifade edilmektedir.

Tablo 15: Adana’daki KOBİ’lerin Profili

	İşletme Sayısı	Yüzde (%)		İşletme Sayısı	Yüzde (%)
İşletmelerin Yönetimi			İhracat Yapmama Nedenleri		
<i>Sahip</i>	817	78.86	Kaynak		
<i>Profesyonel Yönetici</i>	155	14.96	Kaynak Yetersizliği	347	52,02
<i>Diğer</i>	64	6.18	Dış Pazarı Tanımama	111	16,64
<i>TOPLAM</i>	1.036	100	İç Pazarda Tatmin	106	15,89
İşletme Sahibinin Eğitim Düzeyi			Aracı İşletme Bulamama	52	7,80
<i>Doktora</i>	3	0.37	Kaliteli Mal Sunamama	20	3,00
<i>Yüksek Lisans</i>	31	3.86	Uygun Fiyatta Sunamama	19	2,85
<i>Üniversite</i>	170	21.14	Yabancı Dil Eksikliği	12	1,80
<i>Lise</i>	214	26.62	<i>TOPLAM</i>	667	100
<i>İlköğretim</i>	386	48.01	KOBİ Teşvik Belgesi		
<i>TOPLAM</i>	804	100	Var	61	6.04
İşletmelerin Ölçeksel Dağılımları			Yok	949	93.96
1-9	525	53.79	<i>TOPLAM</i>	1.01	100
10-24	277	28.38	İşletme Sermayesi		
25-50	126	12.91	50 Milyardan az	515	52.6
51-150	48	4.92	51-150 Milyar	218	22.27
<i>TOPLAM</i>	976	100	151-300 Milyar	91	9.3
İhracat Yapma Oranı			301 Milyar	155	15.83
İhracat Yapıyor	253	25	<i>TOPLAM</i>	979	100
İhracat Yapmıyor	759	75	Kredi Kullanım Durumu		

TOPLAM	1012	100	Kullanıyor	367	37.3
İhracat Yapma Şekli			Kullanmıyor	617	62.7
Müşteriye Doğrudan	105	41.67	TOPLAM	984	100
Dolaylı İhracat	82	32.54	Bilişim Altyapısı		
Komisyoncu	17	6.75	İnternet	529	44.68
Dolaylı İhracat ve Müşteriye Doğrudan	22	10.71	WEB Sayfası	249	21.03
Komisyoncu ve Müşteriye	11	4.37	Network	233	19.68
Komisyoncu ve dolaylı ihracat	1	0.4	E-Ticaret - Alış	74	6.25
Komisyoncu, Dolaylı ve Müşteriye Doğrudan	9	3.57	E-Ticaret - Satış	64	5.41
TOPLAM	252	100	Bilgisayar Kullanım Amacı		
			Muhasebe	527	44.51
			Araştırma	393	33.19
			Üretim	238	20.1
			Tasarım	226	19.09
			Diğer	82	6.93

Kaynak: KOSGEB, 2005.

➤ **Cözümler**

Bu noktadan hareketle, 21. yüzyılda KOBİ'lerimizin temel sorunlarına yönelik çözüm önerileri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- İlgili kurumlarımızın KOBİ'lerimize vereceği en önemli destek enformasyon, eğitim ve AR-GE desteğidir.
- Girişimcilerimiz teknolojiyi yakından takip etmeli (e-ticaret uygulamaları gibi) ve yenilikçi düşünceye sahip olmalıdır.
- Tedarikçiler ve dağıtım kanallarıyla uzun vadeli ve güvne dayalı ilişkiler kurulması hedeflenmelidir.
- Çevresel şartlara duyarlı açık bir organizasyon yapısı oluşturulmalıdır.
- Çalışanların katılımına önem verilmeli ve sektördeki diğer kurumlarla iyi ilişkiler geliştirilmelidir.
- Ölçek ekonomilerinin getirdiği dezavantaj, esneklik kabiliyetinin etkin kullanılmasıyla kapatılmalıdır.
- Küreselleşmenin getirdiği geniş pazar gibi önemli fırsatlar kaçırılmamalı ve yerel avantajlar iyi kullanılmalıdır.
- Son olarak başarının artık, tüm paydaşların (hissedarların, müşterilerin, çalışanların, tedarikçilerin ve toplumun) memnuniyetinin altında gizli olduğu unutulmamalıdır.

Yukarıda belirtilen unsurların gerçekleştirilebilmesi; içinde bulunulan sistemin özelliklerini yeterli bir şekilde kavrayabilmek ve bu sistemin özelliklerine göre davranabilmek oranında sağlanır. Buna göre 21. Yüzyılın ekonomik, sosyal ve politik alanında etkili olan yeni ekonomi kavramının ne demek istediğini en iyi şekilde anlayıp,

ekonomik aktörleri buna göre şekillendirmek, günümüz var olma oyununun tek çıkar yolu olarak ifade edilebilir.

SONUÇ

Son dönemlerde meydana gelen gelişmeler de göstermiştir ki, yeryüzünde değişmeyen tek şey “değişim”dir. Nitekim geçtiğimiz yüzyıla damgasını vuran sanayi devriminin, ekonomik faaliyetler üzerinde yarattığı köklü değişimler, bugünün teknoloji ve enformasyon devrimi karşısında önemini ve geçerliliğini koruyamamıştır. Teknoloji devrimi, bilgiyi ve insanı odak noktasına alan yeni ekonomik düzenin itici gücünü oluşturmuştur. Diğer taraftan; yeni ekonominin toplumlara, her geçen gün dalga dalga etki altına alması paralelinde dünya uluslararası sınırları olmayan küresel bir yapıya doğru hızla ilerlemektedir.

Günümüz dünya ekonomisi yeni bir yapılanmanın içerisinde. Bu yeni yapılanmada, yeni ekonomi olarak adlandırılan ekonomik faaliyetler itici rol oynamaktadır. Yeni ekonominin yapısal özelliklerini; üretimde esneklik, risk, belirsizlik, değişim, ileri teknoloji, ar-ge, network ve yaşam boyu eğitim olarak belirlemek mümkündür. Yeni ekonomiye ait olan ürün ve hizmetler ise, enformasyon ve iletişim teknolojilerine dayalı ürün ve hizmetlerdir.

Yeni ekonomi sınırsız ve çok sayıda seçeneği olan dinamik bir yapıya sahiptir. Yeni ekonomide bilgi otoyolları geliştikçe, bu yollarda yer almak isteyenlerin sayısı artmakta, bu sayı arttıkça da bilgi ağları gelişmektedir. İnternet temelli bu yeni ekonomi olgusu toplumsal yaşamdan, iş yapma biçimlerine kadar pek çok yapıda köklü değişimler yaratmaktadır.

Günümüzde, gerek ulusal bazda gerekse bölgesel ve kentsel bazda iktisadi kalkınma süreçlerini hızlandırmak için, içinde bulunduğumuz zamanın koşulların çok iyi bir şekilde kavrayıp, buna uygun stratejiler geliştirmeliyiz. 21. Yüzyılın ekonomik, sosyal ve politik alanında etkili olan yeni ekonomi kavramının ne demek istediğini en iyi şekilde anlayıp, ekonomik aktörleri buna göre şekillendirmeliyiz.

Bu bağlamda Adana ekonomisinin yarına daha umutla bakabilmesi, hak ettiği gelişmişlik seviyesini yakalayabilmesi için her şeyden önce, içinde bulunduğu yeni ekonomik düzenin koşullarını çok iyi bir şekilde kavraması ve bu yeni düzenin beraberinde getirdiği fırsat ve risklere uygun politikaları geliştirmesi, temel çıkış yolu olmalıdır. Bunun için de öncelikli olarak, yeni ekonomi kapsamında kabul edilen mal ve hizmetlerin üretiminin, ilin üretim kalemleri içerisindeki payı artırılmalı, enformasyon ve iletişim sektörlerinin boyutları geliştirilmelidir. Bunun da gerçekleşebilmesi, işletmelerin, beşeri sermayeye, AR-GE’ye ve teknolojik gelişmelere daha fazla yatırım ve harcama yapması ile mümkün olacaktır. Ayrıca yeni ekonomi için gereken her türlü yasal ve kurumsal alt yapı hizmetlerinin, devlet-özel sektör-sivil toplum kuruluşları aracılığı ile bir an önce tesis edilmelidir. Bu kapsamda son dönemlerde Adana ilinde, üniversite-sanayi işbirliklerinin artması, tekno-kent projesinin uygulamaya aktarılması gibi uygulamaların olması sevindirici gelişmeler olarak algılanabilir.

Sonuç olarak; yeni ekonomik düzende kartopu etkisiyle, güçlü daha güçlü, zayıf ise, daha zayıf olacaktır. Büyük balığın küçük balığı yuttuğu bir dünyadan, hızlı balığın yavaş balığı yuttuğu bir dünyaya yöneliş başlamıştır. Bu nedenle Adana ekonomisinin, yutulan değil de yutan balık rolüne bürünebilmesi 21.yüzyıldaki bu değişimi çok iyi kavrayıp, yeni ekonomi olgusunun beraberinde getirdiği fırsat ve risklere uygun politikaları geliştirmesi ile mümkün olacaktır.

KAYNAKÇA

- **Akın, H. B. (2007);** "Yeni Ekonomi: Kavramlar, Sorunlar ve Beklentiler", www.stratejiyonetim.net, 09.03.2007.
- **Akın, H. B. (2001);** Yeni Ekonomi, Strateji, Rekabet, Teknoloji Yönetimi, Çizgi Kitapevi Ya. No: 39, Çizgi Ekonomi: 9, Konya.
- **Aktan, C.C. (2004);** Yeni Ekonomi ve Yeni Rekabet, TİSK Yayınları, Yayın no 253. Ankara.
- **Ata, A.Y. Ve F. Yücel (2006);** "Bölgesel Kalkınma Stratejileri Açısından Fuarçılık: 1. ve 2. Çukurova Sanayi ve Ticaret Fuarlarının Değerlendirilmesi", Çukurova Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt,15, Sayı, 1.
- **ATO (Adana Ticaret Odası) (2005);** "Absolute Power with 20.000 Member", AIFEC (I. Adana International Forum on Economic Cooperation), Adana.
- **ATO (Adana Ticaret Odası) (2004);** 100. Kuruluş Yılında Adana Ticaret Odası, Eren Ofset, Adana
- **ATO (Adana Ticaret Odası) (2007);** www.adana-to.org, 10,03,2007.
- **Bayraç, (2004),** "Yeni Ekonominin Toplumsal, Ekonomik ve Teknolojik Boyutları", Eskişehir Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi, sayı.2, <http://www.bilgiyonetimi.org>,09,03,2007.
- **Boskin, M. J. ve L. J. Lau (2000);** "Generalized Solow-Neutrical Technical Progress and Postwar Economic Growth", NBER Working Paper, No. 8023, December.
- **Çarıklı, E. (2001);** I. Avrasya Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Kongresi Bildiriler Kitabı, T.C. Başbakanlık TİKA Yayını, Ankara.
- **Çinko, L. (2004);** "Yeni Ekonominin İktisadi Etkileri," Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi S.4. <http://www.bilgiyonetimi.org>,09,03,2007.
- **Çolakoğlu, M. (2002);** KOBİ Rehberi, TOBB Yayını, No Genel: 359-PM:2, Ankara.
- **Dincer, B., M. Özaslan ve T. Kvasoğlu (2003);** İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması araştırması, DPT Yayınları, No. 2671.
- **Duman, K. (2004);** "Yeni Ekonominin Makro Ekonomi Üzerindeki Etkileri", <http://www.bilgiyonetimi.org>,09,03,2007.
- **Elvan, L. ve Diğerleri (2005);** Bölgesel Gelişme ve Sektör-Bölge Yığınlaşmaları, DPT Araştırma Raporu.
- **Erdoğan, S. (2004),** "İktisat politikası uygulamaları üzerindeki etkileri açısından yeni ekonomi," Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 2. s.38–48.
- **Erdoğan, S. (2002);** "Makro Ekonomik Etkileri Açısından Yeni Ekonomi", I. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildiriler Kitabı, Kocaeli Üni. İİBF Yayınları, Kocaeli.
- **Güvel, E. A. (2003);** Türkiye’de Politika-Ekonomi Etkileşimi, **Nobel Yayınları, Adana.**
- **Güvel, E. A. (1998);** Politik İktisat ve Akıl, Alfa Yayınları, Bursa.

- **İTO (İstanbul Ticaret Odası) (2007);** Türkiye'nin 500 En Büyük Firma sıralaması, www.ito.org,10.03.2007.
- **KOSGEB (2006);** Bölgesel Kalkınma Araştırma Raporu, Adana Alt Bölgesi, KOSGEB Yayını, Ankara.
- **KOSGEB (2005);** KOSGEB Saha Araştırma Çalışması Adana İli Değerlendirme Raporu, KOSGEB Yayını, Ankara.
- **Munk, N. (1998);** “*The New Organization Man*”, Fortune 137, No. 5, March.
- **Nordhaus, W. D. (2001);** “New Data and Output Concepts for Understanding Productivity Trends”, NBER Working Paper 8097.
- **Odyakmaz, N. (2000);** “Bilgi Teknolojileri, Küreselleşme ve Kalkınma”, Dış Ticaret Dergisi, S.18, www.dtm.gov.tr,09.03.2007.
- **Önal, Y.B. (2003);** “*Adana İli Sanayi ve Ticaret Kesiminin Dünü, Bugünü ve Yarını*”, Fuar Dergisi, Adana.
- **Soyak, M. (2003);** “*Yeni Ekonomi ve Yansımaları*”, <http://www.bilgiyonetimi.org>,09.03.2007
- **Söylemez, A. (2001);** “Yeni Ekonomi”, Ekonomik Yaklaşım Dergisi, Bahar sayısı, <http://www.bilgiyonetimi.org>,09.03.2007
- **Pilat, D. and Lee, F.C. (2001);** “*Productivity Growth in ICT-Producing and Using Industries: A Sources Differencial in The OECD*”, OECD Working Paper,
- **Uğur, B. ve M. Şahin (2004);** “*Yeni Ekonominin Mikro ve Makro Ekonomi Üzerine Etkileri*”,II. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildirisi, <http://www.bilgiyonetimi.org>,09.03.2007
- **Ülgen, S. (2000);** “Yeni Ekonomide Rekabet”, Rekabet Kurumu Perşembe Konferansları 8, Mayıs, Ankara.
- **Tarhan, A. (2001),** Yeni Ekonomi El Kitabı, Yeni Ekonomi Sempozyumu, Ankara, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası.
- **Tapscott, D. (1998);** Digital Ekonomi Ağ Üzerindeki Akıl Çağında Umut ve Tehlike, Çev. Ece Koç, Koç sistem Yayınları, İstanbul.
- **Tekeoğlu, M., ve Diğerleri (2000);** 2000’li Yıllara Girerken Adana İli Sosyo-Ekonomik Göstergeleri, Gelişme Potansiyeli ve Ticaret Kesiminin Mevcut Durum Analizi,ATO Yayınları, Adana.
- **Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (2007);** www.ttg.gov.tr Erişim Tarihi, 112.03.2007).
- **Yumuşak İ. G. ve A. Özgür (2007);** “*Yeni Ekonominin İktisadi Etkileri ve İktisat Politikası Üzerine Yansımaları*”, Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi, Cilt, II, Sayı, II, Güz.